

Vojenské muzeum

Vojenské muzeum, součást Vojenského historického ústavu, je jedním z centrálních vědecko-výzkumných, ideologických a kulturně osvětových zařízení Československé lidové armády. Plní funkci ústředního vojenského muzea ČSSR a muzea letectví a kosmonautiky ČSSR.

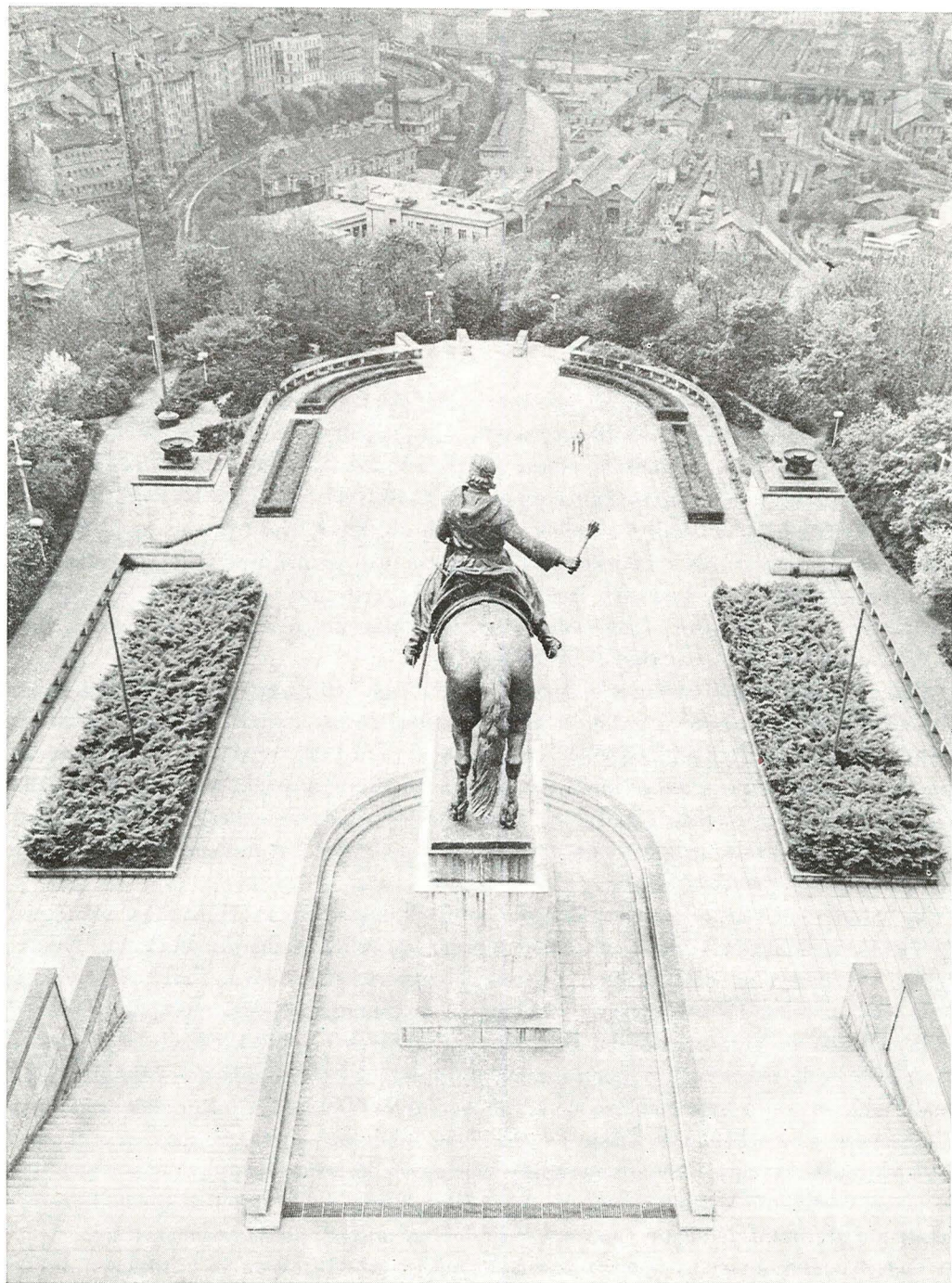
Základy muzea byly položeny krátce po první světové válce. V roce 1920 vznikl Památník odboje, který postupně sídlil v různých pražských objektech. Svou prvou expozici otevřel návštěvníkům v roce 1920 v Trojském zámku a o dva roky později byla zpřístupněna výstava obrazů z jeho sbírek v letohrádku Hvězda. Také Vojenské muzeum, ustavené v roce 1920, vystřídalo různá působiště – jeho sbírky byly zpočátku uloženy mj. v Černínském paláci v Praze a od roku 1925 v karlínské Invalidovně.

Obě vojenské muzejní instituce se staly v roce 1929 součástí Památníku osvobození. Sbírký Vojenského muzea zůstaly i nadále v karlínské Invalidovně, zatímco Muzeum Památníku osvobození (bývalý Památník odboje) vystavovalo od roku 1932 své sbírky v nově postavené muzejní budově v Praze na Žižkově. Za okupace se sbírek zmocnili němečtí fašisté, kteří chtěli ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech vybudovat expozici „Heeresmusea“. K jejímu otevření však nedošlo a koncem války byla podstatná část muzejních sbírek zavlčena na rakouské a německé území.

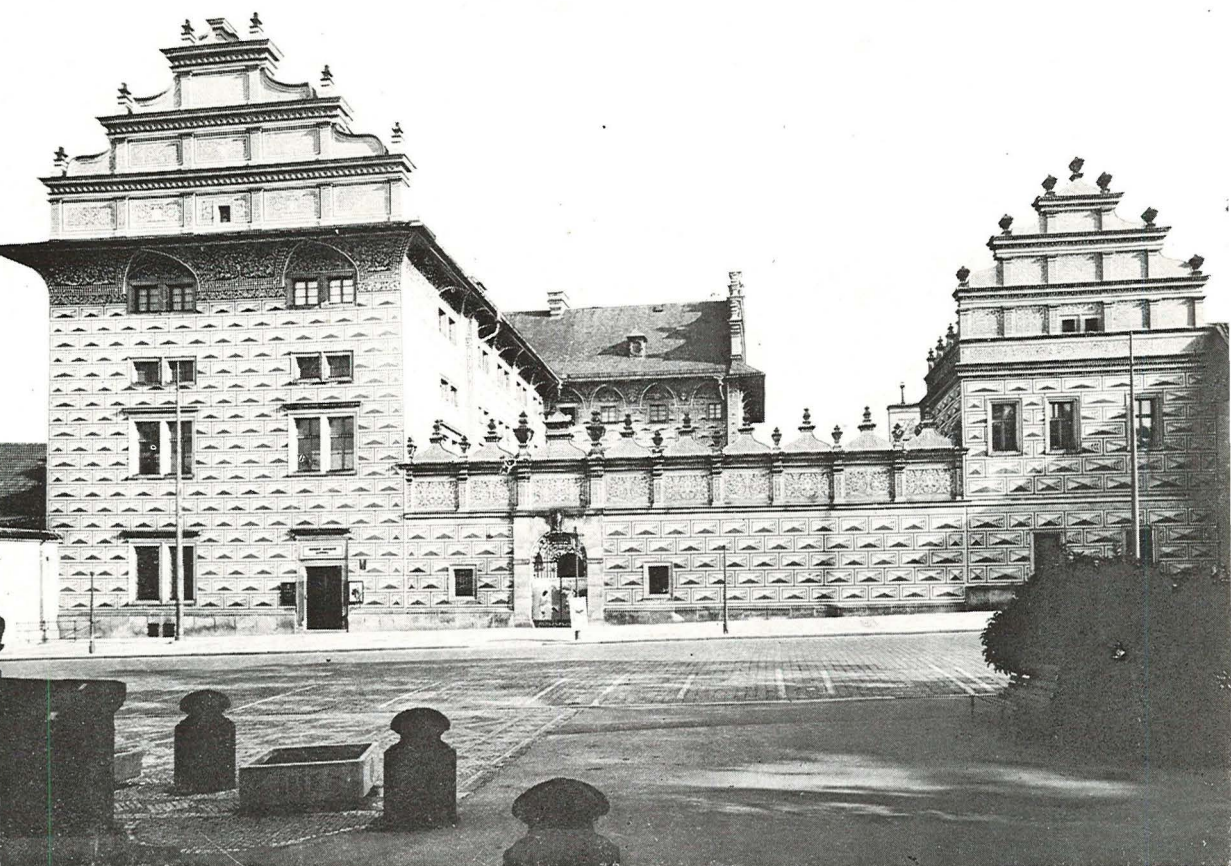
Po osvobození Československa obnovilo svou činnost Muzeum Památníku osvobození v objektu na Žižkově a Vojenské historické muzeum ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech; obě muzea se stala součástí Vojenského historického ústavu. Prvořadým úkolem bylo tehdy navrácení sbírek zavlčených okupanty do zahraničí. Většina muzejních předmětů byla nalezena ve Vídni, na zámku Banz, ale i v úkrytech v solných dolech u Alt-Aussee, a podařilo se je získat zpět. V obou muzejních objektech bylo uspořádáno několik výstav; první stálá expozice byla otevřena po osvobození ve Vojenském historickém muzeu na Hradčanech v roce 1949 a na Žižkově v roce 1954, tehdy již pod novým názvem – Muzeum československé armády. Obě muzejní složky Vojenského historického ústavu byly v roce 1962 sloučeny v jednotné Vojenské muzeum, jehož činnost byla v roce 1968 rozšířena o expozici letectva a protivzdušné obrany, od roku 1978 dokumentující i oblast kosmonautiky.

Vojenské muzeum nabízí dnes v Praze návštěvníkům tři stálé expozice: historickou, Československé lidové armády a letectva a kosmonautiky.

Historická expozice je ve Schwarzenberském paláci čp. 185/IV na Hradčanském náměstí. Měšťanské domy, které zde kdysi stávaly, zničil požár v roce 1541, a na jejich místě nechal

Národní památník na vrchu Žižkově, v pozadí Vojenské muzeum

Vojenské muzeum na Hradčanech

Jan mladší z Lobkovic postavit sídlo, reprezentující moc a bohatství tohoto předního českého rodu. Italští stavitelé Agostino a Avostalis vybudovali v letech 1546 až 1563 monumentální palác, patřící k našim nejkrásnějším renesančním stavbám. Zvnějšku upoutává především bohatou sgrafitovou výzdobou, obnovenou naposledy v letech 1955–1959. V několika sálech druhého poschodí se dodnes zachovaly vzácné nástropní malby od neznámého autora (z doby kolem roku 1580) s náměty z antické mytologie (Paridův soud, Dobytí Tróje, Únos Sabinek aj.).

Historická expozice zachycuje vojenské dějiny našich národů od pravěku až do vzniku Československé republiky a do založení KSČ. Desítky vystavených chladných i palných zbraní, součástky zbroje a uniforem, vyznamenání, ale i modely těžké bojové techniky, bojové sestavy z cínových vojáčků a četné další exponáty dokumentují naši vojenskou minulost. Hlavičce husitského palcátu nalezená ve Vltavě pod Karlovým mostem, honosné renesanční

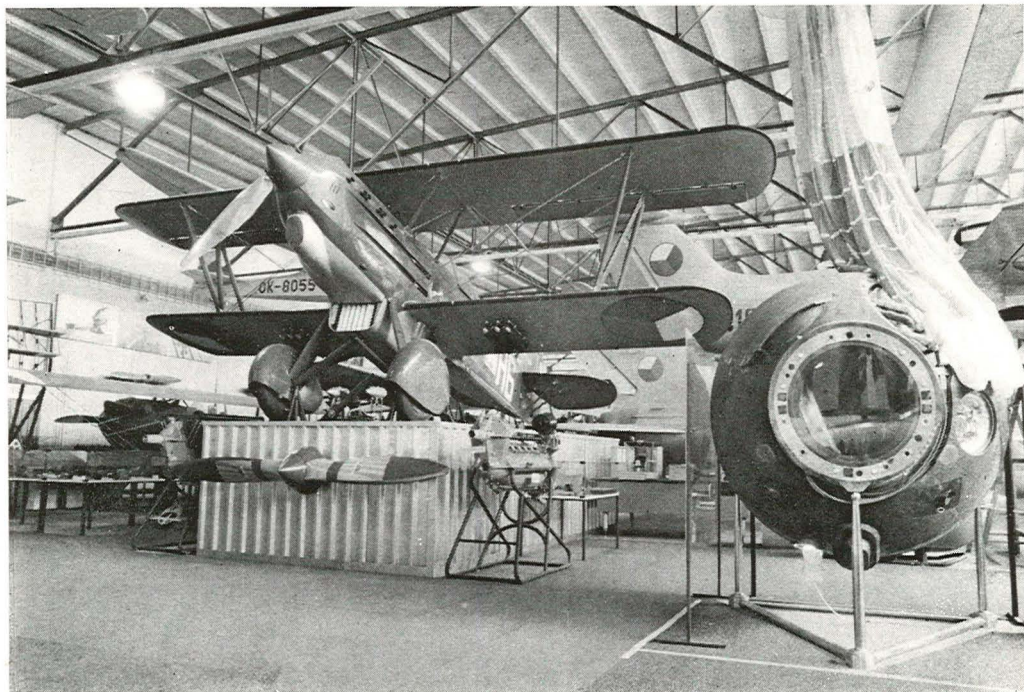
zbraně i prostá výzbroj řadových vojáků, plastický model slavkovského bojiště darovaný císařem Napoleonem rakouskému vyslanci v Paříži, osobní uniformy známých vojevůdců i osobní památky na čs. rudoarmejce – to je jen stručný výčet z bohatých sbírek vystavených v hradčanské expozici. Její stálou součástí je od roku 1980 výstava „Varšavská smlouva – štít socialismu a míru“ a v přízemí objektu je umístěna i část dělostřeleckých sbírek muzea.

Expozice Československé lidové armády se nachází v budově Vojenského historického ústavu čp. 1600 na Žižkově. Stojí na úpatí kopce, na němž husité 14. 7. 1420 zvítězili nad první křižáckou výpravou, a na jehož vrcholu byl před druhou světovou válkou vybudován Národní památník. Muzejní objekt byl postaven v letech 1927–1929 podle projektu architekta Jana Zázvorky. Před budovou a na nádvoří jsou umístěny některé ze základních typů dělostřelecké, tankové, letecké a raketové techniky z období výstavby Československé lidové armády.

Expozice dokumentuje vojenskou politiku Komunistické strany Československa od jejího založení až do současnosti, s důrazem na národně osvobozenecý boj čs. lidu v letech druhé světové války a na zrod, výstavbu i současnost Československé lidové armády. Ve vstupním foyeru jsou na čestném místě historické bojové zástavy: čs. rudoarmejců, čs. interbrigadistů ve Španělsku, prapor 8. pěšího pluku, jehož část se postavila na odpor německým okupantům v březnu 1939 a slávou pokryté zástavy čs. vojenských jednotek v SSSR, pod nimiž bojovali příslušníci 1. čs. armádního sboru po boku Sovětské armády proti německým fašistům. Mezi zbraněmi a stejnokroji vystavenými v expozici zaujímají čestné místo osobní památky na hrdiny Sovětského svazu – armádního generála Ludvíka Svobodu, Otakara Jaroše, Jana Nálepku a Antonína Sochora i na další významné vojenské osobnosti – Čenka Hrušku, Jaroslava Procházku, Jana Haruse aj. Vystaveny jsou i osobní památky na Andreje Antonoviče Grečka, Pavla Semjonoviče Rybalka a na další sovětské vojevůdce, kteří se přímo podíleli na osvobození Československa. Vojenské stejnokroje, zbraně, řády a vyznamenání, modely bojové techniky i další muzejní exponáty dokumentují pokrokové bojové tradice našich národů i připravenost Československé lidové armády zabezpečit po boku Sovětské armády a ostatních armád států Varšavské smlouvy budovatelskou práci našeho lidu.

Expozice letectva a kosmonautiky je na letišti ve Kbělicích, v místech významně spjatých s historií československého letectva. V roce 1918 zde vzniklo první československé letiště, na němž od roku 1920 přistávala dopravní letadla na prvních domácích i zahraničních linkách (od roku 1937 byla civilní doprava převedena na nově vybudované letiště v Ruzyni). V roce 1934 na letišti ve Kbělicích poprvé přistála oficiální delegace sovětských letců a poprvé na československém území byla vedle československé státní vlajky vztyčena státní vlajka Svazu sovětských socialistických republik. 10. května 1945 přistálo na tomto letišti letadlo s představiteli první československé vlády Národní fronty.

Expozice dokumentuje vývoj čs. letectví od jeho počátků až do současnosti. Hlavní pozornost je věnována československému vojenskému letectvu a jeho bojovým tradicím, které se zrodily v bojích proti německému fašismu za druhé světové války a při plnění úkolů v poválečném období. Návštěvníci se mohou seznámit s řadou historicky vzácných letadel – je zde vystaven například dopravní letoun Aero-10 z roku 1922, sportovní letoun Avia BH-11, který zvítězil v mezinárodní soutěži v roce 1926, stíhací letoun Avia B-534 aj. Mezi stroji,

Interiér leteckého muzea ve Kbelích

s nimiž bojovali příslušníci 1. čs. smíšené letecké divize v SSSR, jsou zastoupeny – stíhačka La-7 a bitevní letoun Il-2, jeden z nejslavnějších bojových letounů druhé světové války; v expozici jsou dále vystaveny mj. všechny proudové stíhací letouny čs. vojenského letectva s výjimkou současných nejnovějších typů. Závěr expozice zachycuje čs. účast na programu Interkosmos. Řada exponátů, včetně přistávacího modulu kosmické lodi Sojuz 28, připomíná let. čs. kosmonauta, hrdiny ČSSR a hrdiny Sovětského svazu Vladimíra Remka. Pozoruhodným exponátem je též záložní exemplář první československé družice Magion. Ve kbelském objektu je návštěvníkům zpřístupněna i část tankových a automobilových sbírek muzea.